

631.86
B72

Vejledning fra Miljøstyrelsen

Nr. 7 1993

**Erhvervsmæssigt
dyrehold, husdyrgødning,
ensilage m.v.**

Miljøministeriet **Miljøstyrelsen**

Vejledning fra Miljøstyrelsen
Nr. 7 1993

**Erhvervsmæssigt
dyrehold, husdyrgødning,
ensilage m.v.**

MILJØSTYRELSEN
BIBLIOTEKET
Strandgade 29
1401 København K

Indhold

Baggrund	5
1 Kapitel 1	7
1.1 Bekendtgørelsens område	7
1.2 Bekendtgørelsens definitioner	9
2 Kapitel 2	13
2.1 Lokalisering af erhvervsmæssigt dyrehold	13
2.2 Placering af stalde, møddinger m.v.	16
3 Kapitel 3	19
3.1 Indretning af stalde m.v.	19
4 Kapitel 4	21
4.1 Kapacitet af gødningsopbevaringsanlæg	21
5 Kapitel 5 - 9	27
5.1 Opbevaring af fast gødning	27
5.2 Opbevaring af ensilage	30
5.3 Opbevaring af flydende husdyrgødning samt ensilagesaft og spildevand	31
5.4 Indretning af afløb	33
5.5 Drift og vedligeholdelse	34
6 Kapitel 10	35
6.1 Anvendelse af husdyrgødning og ensilagesaft	35
7 Kapitel 11	41
7.1 Forhåndsansmeldelse	41
8 Kapitel 12	43
8.1 Tilsyn	43
8.2 Håndhævelse	45

9 Kapitel 13	47
9.1 Beslutninger og klager	47
9.2 Straf	47
10 Kapitel 14	49
10.1 Ikrafttræden og overgangsbestemmelser m.m.	49

Baggrund

Lovligheden af anlæg

Bekendtgørelsen trådte i sin oprindelige form i kraft 1. februar 1986. De oprindelige bekendtgørelser kan have betydning for vurderingen af lovligheden af anlæg, der er opført, henholdsvis i perioden 1. februar 1986 til 31. oktober 1987 og perioden 1. november 1987 til 7. oktober 1988.

Opbevaringskapacitet

Ved bekendtgørelse nr. 259 af 14. maj 1987 om ændring af bekendtgørelse nr. 15 af 24. januar 1986 om husdyrgødning og ensilage m.v. blev der indført et krav om 9 måneders opbevaringskapacitet for husdyrgødning på ejendomme, der har 31 dyreenheder og derover, eller som oplagrer husdyrgødning.

Dette var en ændring af den oprindelige § 5, stk. 1, der krævede 6 måneders opbevaringskapacitet på ejendomme, der havde 20 dyreenheder og derover, eller som oplagrer husdyrgødning fra andre ejendomme, og 5 måneders opbevaringskapacitet for ejendomme med 15 - 19 dyreenheder.

Overgangsbestemmelser

Det blev samtidig fastsat i overgangsbestemmelserne, at visse ejendomme, der allerede havde foretaget skridt med henblik på etablering af 6 måneders opbevaringskapacitet, kunne nøjes med denne opbevaringskapacitet frem til et ejerskifte eller en udvidelse eller ændring af dyreholdet.

Forlængelse

Ved bekendtgørelse nr. 568 af 22. september 1988 blev fristen for opførelse af tilstrækkelig kapacitet forlænget for de store husdyrhold (31 dyreenheder og derover), således at fristen nu var 31. december 1992, uanset antallet af dyreenheder.

Lokaliseringsbestemmelsen

Ved bekendtgørelse nr. 11 af 3. januar 1992 om erhvervs-mæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. blev husdyrgødningsbekendtgørelsen ændret på flere punkter. Således blev der indført bestemmelser om lokalisering af erhvervs-mæssigt dyrehold, idet kun svine- og fjerkræfarme med en kapacitet til mere end 250 dyreenheder i svin og fjerkræ er godkendelsespligtige efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5.

Bekendtgørelsen er nu afløst af bekendtgørelse nr. 1121 af 15. december 1992 om erhvervs-mæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v., hvori der er fastsat nye bestemmelser om kapacitet til gødningsopbevaringsanlæg og anvendelse af husdyrgød-

ning og ensilagesaft samt nye ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser.

Vejledningen erstatter den tidligere vejledning af 14. november 1988 om husdyrgødning og ensilage m.v.

1 Kapitel 1

Miljømæssigt forsvarlig opbevaring

Hovedformålet med bekendtgørelsen om erhvervmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. (husdyrgødningsbekendtgørelsen), er at sikre en miljømæssigt forsvarlig opbevaring af husdyrgødning, ensilage, ensilagesaft og visse former for spildvand samt en mindre forurenende anvendelse af husdyrgødning m.v.

Gener

Herudover skal husdyrgødningsbekendtgørelsen sikre, at nye/ændrede stalde og gødningsanlæg samt anvendelse af husdyrgødning ikke giver anledning til væsentlige gener for omboende.

Ændringer

Specielt er reglerne for udbringning og opbevaring af husdyrgødning ændret og anvendelsesområdet er udvidet.

Derudover er vejledningen uddybet de steder, hvor der har været behov for yderligere vejledning.

Det øvrige vejledningsstof er så vidt muligt bibeholdt.

1.1 Bekendtgørelsens område

Anvendelse, § 1

Husdyrgødningsbekendtgørelsen regulerer erhvervmæssige dyrehold. Desuden anvendes den på en ejendom, hvis der på ejendommen anvendes eller opbevares husdyrgødning svarende til produktionen fra et erhvervmæssigt dyrehold, selvom ejendommen ikke har et erhvervmæssigt dyrehold.

Ikke-erhvervmæssige dyrehold

Ved ikke-erhvervmæssige dyrehold, jf. bekendtgørelse nr. 366 af 10. maj 1992 om ikke-erhvervmæssigt dyrehold, uhygiejniske forhold m.m. § 3, stk. 1, forstås dyrehold til og med:

- 1) 2 køer med tilhørende kalve eller 4 stykker andet kvæg, eller 4 heste med tilhørende føl, eller 2 søer med opfødning af maksimum 5 slagtesvin, eller en tilsvarende produktion, eller 10 får med lam, eller 10 geder med kid.
- 2) 30 stk. høns.
- 3) 4 voksne hunde med hvalpe under 18 uger, eller

- 4) tilsvarende størrelse af andre former for dyrehold end de ovenfor nævnte.

Kommunalbestyrelsen kan ud fra en konkret vurdering afgøre, om dyreholdet anses som erhvervsmæssigt, hvis dyreholdet består af flere af de under nr. 1 - 4 nævnte former for dyr, selvom antallet af dyr under det enkelte punkt i definitionen ikke overskrides, jf. førnævnte bekendtgørelses § 3, stk. 2.

Listevirksomheder

Husdyrgødningsbekendtgørelsens § 1, stk. 3, har til formål at standardisere vilkårene med hensyn til anvendelse og opbevaring af husdyrgødning for virksomheder, der er godkendt i henhold til miljøbeskyttelseslovens kapitel 5. For disse sker udskiftning af de tidligere givne vilkår i takt med reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsens ikrafttræden i øvrigt, jf. §§ 36 og 37. Se i øvrigt bemærkningerne til § 36 i vejledningens kapitel 10 om ikrafttræden og overgangsbestemmelser m.m.

Dog vil godkendte virksomheder, der har fået vilkår om større opbevaringskapacitet end opgjort efter de nye regler være underlagt dette vilkår, indtil godkendelsen ophører, jf. § 1, stk. 3, nr. 1.

Mere vidtgående vilkår, § 1, stk. 4

Ved § 1, stk. 4, tydeliggøres kommunalbestyrelsens adgang til i en kapitel 5 godkendelse at fastsætte mere vidtgående vilkår end bestemmelserne i husdyrgødningsbekendtgørelsen. Der kan ikke stilles lempeligere vilkår, men det er dog i særlige tilfælde muligt at anvende husdyrgødningsbekendtgørelsens dispensationsbestemmelser.

Pelsdyrfarme

Gødningshåndtering på pelsdyrfarme er omfattet af husdyrgødningsbekendtgørelsen, jf. § 1, stk. 5, hvorimod drift m.v. reguleres i bekendtgørelse nr. 12 af 3. januar 1992 om pelsdyrfarme. På pelsdyrfarme kan der i øvrigt meddeles påbud vedrørende gødningsopbevaring eller håndtering, jf. miljøbeskyttelseslovens § 42.

Smitsomme husdyrsygdomme

Bestemmelsen i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 1, stk. 6, vil finde anvendelse, hvor forebyggelse og bekæmpelse af smitsomme husdyrsygdomme nødvendiggør særlige forskrifter vedrørende gødningshåndteringen. Samtlige led i håndteringen af husdyrgødningen, herunder såvel transporten som udspreddingen, indebærer en risiko for spredning af husdyrsygdomme mellem besætninger og kan derfor blive pålagt veterinære

restriktioner. Herunder kan forbud mod fjernelse af gødning fra den ejendom, hvor den er produceret, komme på tale.

1.2 Bekendtgørelsens definitioner

Ajle, § 2

Ajle separeres normalt fra den faste gødning i selve stalden. Separationen kan dog også ske ved riste i udmugningskanalen eller ved transportøren. Uanset hvornår og hvordan husdyrgødningen deles i en fast og en flydende del, vil den flydende del normalt skulle betragtes som ajle og opbevares i en lukket beholder.

Risteseparationsanlæg

En undtagelse herfra er risteseparationsanlæg, jf. byggeblad nr. 102.16-21 for separationsriste godkendt af Miljøstyrelsen, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens § 34, hvor ajle samt en del af den faste gødning skilles fra. Den fraseparerede del kan betragtes som gylle.

Gylle

Gylle dannes ved sammenblanding af fast gødning og ajle i stalden eller i udmugningsanlægget. Der er kun tale om gylle, hvis tilledningen omfatter samhörørende mængder af fast og flydende gødning.

Gyllebeholder

Ved en gyllebeholder forstås enhver beholder - herunder gyllekældre og gyllekanaler - hvor mindst 30 % af den samlede tilledning udgøres af gylle.

Ved beregning af om der tilledes mere eller mindre end 30 % gylle til en beholder, regnes vaskevand, drikkevandsspild, mælkerumsvand, regnvand og lignende ikke som gylle.

Da fast og flydende gødning skal være blandet for at være gylle, er en beholder med f.eks. en kegle af fast gødning, omgivet af flydende gødning, ikke en gyllebeholder.

Møddingsaft

Møddingsaft er en blanding af det regnvand, der falder på møddingstedet, og den væske, der løber fra fast gødning under opbevaring på en mødding, efter at der er sket en effektiv fraseparering af ajle. Denne væske kan, ligesom ensilagesaft og spildevand, opbevares i en åben beholder.

Spildevand

Bekendtgørelsen omfatter også visse former for spildevand, som typisk findes på landbrugsejendomme. Det drejer sig om mælkerumsvand, dvs. fra rengøring af malkeanlæg, samt vand

fra rengøring af produkter og lignende, samt fra rengøring af foderrekvisitter. Endelig kan vaskevand fra nedvaskning af fjerkræstalde betegnes som spildevand. Hvor der i husdyrgødningsbekendtgørelsen omtales spildevand, er det alene disse former for spildevand, der tænkes på.

Kvæg- og svinebrug

Der skelnes i definitionerne mellem kvægbrug og svinebrug. I begge tilfælde er der tale om husdyrbrug, dvs. landbrug, hvor en væsentlig del af omsætningen skyldes animalsk produktion. Et planteavlbrug, der har en mindre del af omsætningen fra kvæghold, regnes således ikke som et kvægbrug og skal ved modtagelse af husdyrgødning fra naboer eller andre overholde udbringningsgrænsen som brug uden husdyr, jf. § 28.

Dyreenheder

I bilaget til husdyrgødningsbekendtgørelsen er angivet omregningsfaktorer for beregning af dyreenheder. Der omregnes enten fra det normale antal benyttede staldpladser (årsdyr) eller antal dyr, produceret pr. år. Udgangspunktet ved beregning af antallet af dyreenheder bør for slagtesvin og slagtekvæg være producerede enheder pr. år.

Omregning

Omregning fra arter og typer af dyr, der ikke er med i bilaget, sker ud fra gødningsproduktionen, idet der som retningslinje kan regnes med, at en dyreenhed svarer til en årlig gødningsproduktion af lager på 100 - 110 kg kvælstof afhængig af produktionsforholdene, jf. Plantedirektoratets bekendtgørelse nr. 1096 af 10. december 1992 om behov for tilførelse af kvælstof og indhold af kvælstof i husdyrgødning. For visse dyrearter, f.eks. kødædende pelsdyr og fjerkræ, kan det være nødvendigt også at tage hensyn til gødningens indhold af fosfor ved omregning til dyreenheder.

Fodermængde

Er det ikke muligt at få oplyst de pågældende dyrs gødningsproduktion, kan der i stedet tages udgangspunkt i den årlige fodermængde, idet der kan regnes med ca. 6.000 foderenheder pr. dyreenhed til malkekvæg og svin samt ca. 5.000 foderenheder pr. dyreenhed for de øvrige dyr.

Kaniner

Følgende beregning kan lægges til grund for beregningen af antal dyreenheder ved kaninhold.

- 25 avlstæver kaniner med opdræt af 750 slagtekaniner udgør årligt en dyreenhed.

DE i ajlefast gødning

I sager, hvor fast gødning, henholdsvis ajle fra samme dyrehold, udbringes på forskellige ejendomme, kan det være nødvendigt at beregne antallet af dyreenheder separat for de to gødnings typer. Man kan for et kvæg- eller svinebrug gå ud fra, at ca. $\frac{1}{3}$ af det samlede antal dyreenheder repræsenteres af den faste gødning og ca. $\frac{2}{3}$ af ajlen.

2 Kapitel 2

2.1 Lokalisering af erhvervsmæssigt dyrehold

Byzone- og sommerhusområde, § 3

Ifølge § 3 er erhvervsmæssigt dyrehold ikke tilladt i byzone- og sommerhusområde. Bestemmelsen er en videreførelse af kapitel 2.1.1. i bekendtgørelse om reglement om miljøbeskyttelse.

Dispensation

Dog kan kommunalbestyrelsen meddele dispensation, særligt til bestående landbrugsejendomme. Specielt for ejendomme beliggende i landzone, der inddrages til byzone- eller sommerhusområde, kan det være aktuelt.

Miljøbeskyttelseslovens kapitel 5

Med ændringen af miljøbeskyttelsesloven ved lov nr. 358 af 6. juni 1991 (ikrafttrædelse den 1. januar 1992), er kun svine- og fjerkræfarme, med en kapacitet til mere end 250 dyreenheder, reguleret gennem miljøbeskyttelseslovens kapitel 5.

Derfor er der indført faste afstandskrav, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens § 4, stk. 3 og 4, om lokalisering af husdyrhold med mere end 15 DE, dog ikke husdyrbrug med mere end 250 DE i svin og fjerkræ.

For husdyrbrug med mindre end 15 DE gælder kun de afstandskrav, der er anført i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 6.

For husdyrbrug med mere end 15 DE skal afstanden til nabo-beboelse skal som udgangspunkt være mindst 50 m, og afstanden regnes fra nærmeste gavl til selve det beboede hus.

Godkendelse, § 4

Kommunalbestyrelsen kan godkende etableringer, udvidelser og ændringer af husdyrbrug, herunder stalde og gødningsopbevaringsanlæg inden for de i § 4, stk. 3 og 4, nævnte afstande. Sådanne godkendelser kan påklages til Miljøstyrelsen, jf. § 33.

Såfremt kommunalbestyrelsen godkender etableringer, udvidelser eller ændringer inden for de i stk. 3 og 4 nævnte afstande, anbefales det, at kommunalbestyrelsen tager hensyn til den meddelte afgørelse ved revisionen og/eller tilvejebringelsen af lokalplanlægningen.

Vilkår

Af § 4, stk. 2, fremgår det, at godkendelse inden for de i § 4, stk. 3, nævnte afstande skal være ledsaget af sådanne vilkår, at risikoen for forurening eller ikke-uvæsentlige gener for om-

givelseme begrænses. Godkendelse bør derfor ikke meddeles, såfremt det på grundlag af de foreliggende oplysninger om virksomheden i forbindelse med ansøgningen, ikke er muligt at fastsætte rimelige vilkår, til opnåelse heraf.

Vilkårene bør omfatte bl.a. lugt, støj, støv og fluer.

Såfremt kommunalbestyrelsen meddeler dispensation efter § 3, stk. 2, godkendelse til etablering, udvidelse eller ændring af husdyrbrug i medfør af § 4, stk. 1, eller dispensation efter § 5, stk. 3, indebærer dette, at etableringen det pågældende sted er endeligt afgjort under forudsætning af, at vilkårene overholdes.

Vilkårene kan herefter ikke ændres af kommunalbestyrelsen, medmindre forureningen eller generne går ud over det, der blev lagt til grund ved godkendelsen eller tilladelsen. Meddelelse af påbud kan ske, jf. § 42 i miljøbeskyttelsesloven.

Underretning

Godkendelse i henhold til § 4, stk. 1, og § 5, stk. 3, i husdyrgødningsbekendtgørelsen kræver ikke annoncering. Berørte naboer skal dog underrettes om meddelte godkendelser og dispensationer, jf. miljøbeskyttelseslovens kapitel 10.

Klage

Kommunalbestyrelsens afgørelse kan påklages til Miljøstyrelsen, som er endelig klageinstans, jf. undtagelserne i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 33, stk. 2.

Uden godkendelse

I § 4 bestemmes endvidere, at etableringer, udvidelser og ændringer uden for de i stk. 3 nævnte afstande kan ske uden godkendelse, medmindre der er tale om listevirksomheder (svine- og fjerkræbrug med en kapacitet til mere end 250 dyreenheder).

Ved etablering, udvidelse eller ændring af en virksomhed uden for de fastsatte afstande kræves der, jf. § 29, kun en anmeldelse til kommunalbestyrelsen i henhold til byggeloven. Giver en sådan etablering, udvidelse eller ændring anledning til forurening eller gener, kan der gribes ind efter miljøbeskyttelseslovens § 42.

Såfremt et eksisterende husdyrbrug er beliggende helt eller delvist indenfor de nævnte afstande, og hvor udvidelsen/ændringen foretages uden for de faste afstandskrav, kræves der ikke kommunalbestyrelsens godkendelse.

Udvidelser og ændringer inden for de faste afstandskrav kan tillige ske uden tilladelse, såfremt det ikke medfører forøget forurening.

Sker der f.eks. en udvidelse af gødningsopbevaringsanlægget til opfyldelse af kravet om opbevaringskapacitet for husdyrgødning inden for de nævnte afstande, vil det almindeligvis ikke kræve godkendelse efter § 4, stk. 1, da udvidelsen normalt ikke vil give anledning til forøget forurening eller gener. Godkendelsen kan dog være påkrævet, såfremt gødningsanlægget placeres tættere ved en nabo end det eksisterende, eller hvis gødnings-håndteringen omlægges fra fast gødning/ajle til gylle.

	Husdyrbrug mellem 15 og 120 DE	Husdyrbrug med mere end 120 DE (svin incl. fjerkræ)	Øvrige husdyrbrug med mere end 120 DE
Til nabobeboelse	50 m	50 m	50 m
Områder, der ifølge kommuneplanens rammedel er udlagt til fremtidigt byzone- eller sommerhusområde samt område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål eller blandet bolig og erhverv	100 m	100 m	100 m
Eksisterende byzone- eller sommerhusområde	100 m	300 m	200 m

Tabel 1 Afstande for lokalisering af husdyrbrug med mere end 15 DE (dyreenheder).

Det skal bemærkes, at afstanden regnes fra det sted, hvor der etableres, udvides eller ændres. Med hensyn til svine- og fjerkræbrug med en kapacitet til mere end 250 DE fastsættes lokaliseringen i den samlede godkendelse.

Erhvervsmæssigt hundehold, § 5

Ved etablering, udvidelse og ændring af erhvervsmæssigt hundehold skal bygninger og åbne arealer - udendørs hundegårde - til luftning m.v. af hunde samt møddinger og ajlebeholdere mindst overholder de i § 5, stk. 1, nr. 1 og 2, nævnte afstandskrav.

Indretning af stalde m.v., § 7

Bygninger og lignende indretninger til hunde skal overholde § 7 om indretning af stalde m.v. Afløb fra bygninger skal ledes til en ajlebeholder.

Gødningsopbevaring og -anvendelse

Bestemmelserne i husdyrgødningsbekendtgørelsens kapitel 5, 7 - 10 om opbevaring og anvendelse m.v. af gødning, finder også anvendelse for erhvervsmæssigt hundehold.

*Dispensation,
§ 5, stk. 3*

Ved mindre udvidelser og ændringer af eksisterende erhvervs-mæssige hundehold er der i § 5, stk. 3, hjemmel for kommunalbestyrelsen til efter ansøgning at meddele dispensation for afstandskravene i stk. 1.

Vilkår

Dispensationer skal altid være ledsaget af vilkår således, at der ikke opstår risiko for forurening eller gener for omgivelserne.

Vilkår bør almindeligvis omhandle indretning af hundegårde, renholdelse samt støjreducerende tiltag.

Støjvilkår med faste grænseværdier for støj vil være uhensigtsmæssigt til imødegåelse af støj fra et erhvervs-mæssigt hundehold, jf. Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 "Ekstern støj fra virksomheder", kap. 2.2.4. - Forurenende virksomheder med dyrehold.

Anden lovgivning

Endvidere skal der gøres opmærksom på, at lokaliseringen kan kræve tilladelse efter anden lovgivning, f.eks. naturbeskyttelsesloven og planloven, jf. vejledningens kapitel 11.

2.2 Placering af stalde, møddinger m.v.

*Vandindvindings-
anlæg, § 6*

Ved fælles vandindvindingsanlæg forstås vandindvindingsanlæg, der forsyner eller har til formål at forsyne mindst 10 ejendomme, jf. definitionen af almene vandforsyningsanlæg i vandforsyningslovens § 3, stk. 3. Øvrige vandindvindingsanlæg, herunder markvandingsboringer, betegnes som enkelt vandindvindingsanlæg.

Offentlig vej

Afstanden til offentlig vej måles fra anlæg til skellet, hvor den offentlige vej begynder. Afstandskravet er ikke gældende til privat fællesvej.

Privat vej

Dispensation

Kommunalbestyrelsen kan ifølge bestemmelsen i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 6, stk. 3, dispensere fra afstandskravene, såfremt overholdelse af afstandskravene ikke er mulig, og anlægget ikke derved giver forøget risiko for gener eller forurening. Der kan ikke uden videre dispenseres fra afstandskravene, blot fordi en bygning eller et opbevaringsanlæg kommer til at ligge lidt mindre hensigtsmæssigt for driften. Driftsmæssige hensyn kan dog tillægges større betydning, hvor der er tale om dispensation fra afstand til naboskel mod åbne marker i landzone.

Der vil normalt kunne gives dispensation efter stk. 3 til genopførelse af et nedbrændt anlæg, når det nye anlæg opføres i samme form som det tidligere og på samme plads, såfremt denne placering ikke indebærer risiko for forurening af omgivelserne. Er der tale om et brug, der er optaget på listen over særligt forurenende virksomheder, og som ikke tidligere er godkendt, vil en genopførelse kræve godkendelse i henhold til miljøbeskyttelseslovens kapitel 5.

Vilkår

Der kan ved alle dispensationer efter husdyrgødningsbekendtgørelsens § 6, stk. 3, stilles vilkår for indretning og drift, således at ulemper og gener eller forurening forebygges. Ved dispensationer fra nr. 1 - 3 skal der altid stilles sådanne vilkår. Det bemærkes i denne forbindelse, at afstandskravene især er stillet med henblik på at mindske risikoen for overfladisk tilstrømning til de nævnte anlæg eller vandløb og søer. Et vilkår kunne f.eks. være etablering af en vold eller en grav omkring et gødningsopbevaringsanlæg.

Det bemærkes, at kommunalbestyrelsens afgørelser efter § 6, stk. 3 og 4, er endelige, jf. § 33, stk. 2. Som en følge heraf er der pålagt kommunalbestyrelsen en begrænset høringspligt i forbindelse med afgørelser, truffet efter § 6, stk. 3 og 4, jf. § 33, stk. 3. Se endvidere vejledningens kapitel 9.1 om beslutninger og klager.

Påbud om placering

Kommunalbestyrelsen har adgang til at påbyde, at et anlæg placeres mere hensigtsmæssigt, jf. § 6, stk. 4. Bestemmelsen kan anvendes, når kommunalbestyrelsen i medfør af § 29 får indsendt forhåndsanmeldelse af et byggeri og i den forbindelse konstaterer, at et anlæg vil blive placeret på en måde, der ikke er miljømæssigt hensigtsmæssig. Kommunalbestyrelsen må i de tilfælde, inden 14 dage fra modtagelsen af anmeldelsen, meddele den pågældende, at arbejdet ikke må påbegyndes, idet kommunen ønsker at påbyde, at anlægget skal placeres et andet sted end påtænkt. Bestemmelsen finder således ikke anvendelse over for anlæg, der allerede er placeret på et givent sted, herunder anlæg, der undergår visse mindre reparationer.

Opmærksomheden henledes på at man ikke kan tilsidesætte høringspligten i forbindelse med dispensation fra afstandskravene, uanset om en dispensation meddeles i forbindelse med en godkendelse efter §§ 4 og 5 eller efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5.

Forhåndsvarsel

Kommunalbestyrelsen har i øvrigt pligt til at give den ansvarlige (brugeren) et forhåndsvarsel om påbudet, jf. miljøbeskyttelseslovens § 75.

Lovligt placerede anlæg

Husdyrgødningsbekendtgørelsens § 6, stk. 5, sikrer, at lovligt placerede anlæg kan forblive liggende på samme sted. Ved lovligt placeret forstås, at anlægget, da det blev opført, overholdt de gældende bestemmelser i miljøreglementet eller i sundhedsvedtægterne. Giver et sådant anlæg anledning til ikke-uvæsentlige gener eller forurening, kan kommunalbestyrelsen påbyde afhjælpende foranstaltninger eller kræve anlægget flyttet eller taget ud af drift, jf. miljøbeskyttelseslovens § 42.

Reparation

Bestående anlæg kan repareres, uden at de herved opfattes som nye. Derimod medfører udvidelser og ombygninger, f.eks. ændring af en kostald til en svinestald, at anlægget må betragtes som nyt.

3 Kapitel 3

3.1 Indretning af stalde m.v.

Gulve, § 7

Gulve i stalde og lignende skal være udført således, at de kan modstå påvirkningerne - ikke blot fra dyrene - men også fra de redskaber, der anvendes i stalde. Sådanne redskaber kan f.eks. være udmugningsanlæg, traktorer eller lignende.

Krav

Kommunalbestyrelsen kan gå ud fra, at kravene til staldgulve normalt kan anses for opfyldt, når et anlæg udføres i overensstemmelse med byggeblade, som er udarbejdet efter 1. februar 1986, enten af Statens Jordbrugstekniske Forsøg eller Landbrugets Rådgivningscenters afdeling for bygninger.

Bestemmelserne gælder også for stalde opført før 1. februar 1986, og kommunalbestyrelsen må i de konkrete tilfælde afgøre, om de er forsvarligt indrettede, eller kan give anledning til forurening.

Løbegårde

Det skal bemærkes, at løbegårde, f.eks. åbne foderpladser i forbindelse med stalde, er omfattet af begrebet stalde og lignende indretninger. De skal således have fast bund og afløb.

Løbegårde kan vejledende beskrives som arealer af begrænset størrelse med en høj koncentration af dyr, og hvor næringsstofferne fra husdyrgødningen ikke kan udnyttes på arealet.

4 Kapitel 4

4.1 Kapacitet af gødningsopbevaringsanlæg

*Hvilke ejendomme,
§ 8*

Reglerne om opbevaringskapacitet gælder for alle ejendomme med erhvervmæssigt husdyrhold, samt for alle ejendomme hvor der oplagres husdyrgødning fra andre ejendomme og den oplagrede gødningsmængde, svarende til gødningsmængden fra et erhvervmæssigt dyrehold.

Ikrafttrædelse, § 9

Alle ejendomme skal senest den 31. december 1994 have etableret den tilstrækkelige kapacitet. For ejendomme, hvor dyrehold i perioden den 1. januar 1993 til den 31. december 1994 udvides eller nyetableres, skal opbevaringskapaciteten dog etableres straks.

Det skal bemærkes, at reglerne for udbringning af husdyrgødning samt Landbrugsministeriets krav til udnyttelse af husdyrgødning er trådt i kraft henholdsvis den 1. juli 1993 og den 1. august 1993, hvilket kan få konsekvenser for kapacitetskravet. I øvrigt henvises der til vejledningens kapitel 10 om overgangsbestemmelser m.m.

Samdrift

Ved en ejendom forstås i ovennævnte sammenhænge en ejendom, der i matriklen er noteret som en landbrugsejendom. Dvs., at hvis flere ejendomme drives i samdrift, er de at opfatte som flere ejendomme. Det samme gør sig gældende, hvis der til en ejendom er forpagtet yderligere ejendomme eller dele heraf.

*Grundlag for
kapaciteten*

Reglerne om opbevaringskapacitet er grundlæggende ændret. Fremover er det kravene til udnyttelse af næringsstoffer i husdyrgødning, jf. Landbrugsministeriets bekendtgørelse om grønne marker, sædskifte- og gødningsplaner samt gødningsregnskaber i jordbruget, og reglerne om udbringning i husdyrgødningsbekendtgørelsen, der skal danne udgangspunkt for individuelle beregninger af den tilstrækkelige opbevaringskapacitet for hver enkelt bedrift.

Minimumskapacitet

Som minimum skal der dog altid være kapacitet til 6 måneders tilførsel, med mindre der foreligger specielle forhold som angivet i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 8, stk. 3.

Normal behov

På grund af udnyttelseskravene og de skærpede regler for udbringning vil behovet for den tilstrækkelige opbevarings-

kapacitet normalt svare til mindst 9 måneders tilførsel, dog kun mindst 7 måneders tilførsel for kvægbrug, hvor dyrene går ude i sommerhalvåret.

Specielle forhold
§ 8, stk. 3

Specielle forhold på en ejendom, som f.eks. hvis dyrene går ude hovedparten af året, kan begrunde en mindre opbevaringskapacitet end de nævnte 6 mdr. Opbevaringskapaciteten skal dog minimum svare til den periode, hvor dyrene er på stald, jf. § 8, stk. 3.

Som udgangspunkt skal beholdere, der udelukkende modtager møddingsvand, have minimum 6 mdr. kapacitet. Der kan dog forekomme specielle tilfælde, f.eks. hvis møddingsvandet har et meget lille indhold af næringsstoffer, og hvor det vil være muligt at indrette en markplan, således at behovet for opbevaringskapacitet for netop denne gødningsstype kan reduceres.

Opgørelse af den tilstrækkelige opbevaringskapacitet for møddingsaftbeholdere foretages i disse tilfælde på baggrund af udbringningsreglerne, idet der ikke stilles krav til udnyttelse af næringsstofferne i møddingsvand.

Ved opgørelse af kapaciteten for beholdere, der udelukkende anvendes til ensilagesaft eller spildevand, skal man specielt være opmærksom på de skærpede regler for udbringning af ensilagesaft, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens kapitel 10.

Det bemærkes endvidere, at der ikke kan ydes miljøstøtte til anlæg med opbevaringskapacitet til mindre end 6. mdr.

Lagerkapacitet
i staldene

Når lagerkapaciteten fra et opbevaringsanlæg skal beregnes, medregnes foruden de ydre anlæg, dvs. ajlebeholder, møddingsaftbeholder, gyllebeholder og møddingplads, også lagerkapaciteten i staldene, f.eks. gyllekanaler og -kældre og oplag af dybstrøelse. Når kapaciteten af oplagring af dybstrøelse inde i stalden skal beregnes, skal der tages hensyn til udmugningshyppigheder. Ved beregning af møddingpladsens kapacitet henledes opmærksomheden på § 22, stk. 2, hvorfor randbelægningen ikke kan medregnes i lagerkapaciteten.

Tilførsel

Det er landmanden, der over for kommunalbestyrelsen skal dokumentere, hvor stor en tilførsel, der sker til gødningsopbevaringsanlægget.

Vejledende værdier for gødningsproduktion fremgår af Plantedirektoratets bekendtgørelse om behov for tilførsel af kvælstof og indhold af kvælstof i husdyrgødning.

Konkret vurdering

Det er vanskeligt at fastsætte standardværdier for, hvor stor en tilførsel, der forekommer ved forskellige produktionssystemer. Det vil derfor i hver enkelt tilfælde være nødvendigt med en konkret vurdering af, om de vejledende værdier kan ligge til grund for beregning af tilførslen.

Gødningsmængden vil afhænge af dyreart, race og fodring m.v. Tilførslen fra stalde kan endvidere omfatte strøelse, foderspild, drikkevandsspild, vaskevand fra rengøring af stalde og mælkerum m.v. Endelig kan der til gødningsopbevaringsanlæg ledes ensilagesaft. Ved åbne beholdere skal der herudover medregnes nedbør.

Det kan anslås, at 1 ton gødning m.v. fylder 1 m³. For slagtekyllinger på dybstrøelse vil 1 ton gødning dog typisk svare til 1,7 m³. For møddingpladser gælder, at kapaciteten bl.a. afhænger af gødningssammensætningen og udmugningsmetoden. For kegleformede møddinger kan der regnes med, at møddingen i nogle tilfælde rummer helt op til 2 m³ gødning pr. m² møddingareal.

Opbevaring på anden ejendom

Opfyldes kravet om opbevaringskapacitet ved opbevaring af gødning på anden ejendom eller levering til fælles biogasanlæg, gødningsbehandlingsanlæg eller gødningsopbevaringsanlæg, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens § 8, stk. 5, skal der foreligge en skriftlig aftale, som indsendes til kommunalbestyrelsen. Såfremt den ejendom, der modtager gødningen, ligger i en anden kommune, skal kommunalbestyrelsen også her orienteres om aftalen.

Aftalernes udformning

Kommunalbestyrelsen kan fastsætte nærmere krav til aftalernes udformning, jf. stk. 5. Såfremt kommunalbestyrelsen vedtager krav til aftalernes udformning, anbefales det, at landmændene underrettes herom, da tilsidesættelse af sådanne krav til aftalernes udformning er strafsanktioneret, jf. § 35, stk. 1, nr. 1 og 5.

Standardkontrakter

Kommunalbestyrelsen kan f.eks. beslutte, at der skal anvendes særlige standardkontrakter til aftalen. Landskontoret for Landboret har i samarbejde med Kommunernes Landsforening og Miljøstyrelsen udarbejdet forslag til standardkontrakter.

<i>Andre aftaler</i>	Hvis der til en ejendom er tilforpagtet en eller flere ejendomme, hvor overskydende gødning kan opbevares tilfredsstillende, kan forpagtningsaftalen f.eks. anvendes som gødningsaftale. For ejendomme, der drives i samdrift, kan en erklæring fra ejeren tilsvarende anvendes.
<i>Minimumskapacitet på ejendommen</i>	Selv om en aftale om gødningsopbevaring omfatter hele gødningsproduktionen, skal der på ejendommen, hvor gødningen produceres, være visse muligheder for opbevaring af gødningen, bl.a. for at sikre mod svigtende afhentning. Denne minimumskapacitet bør normalt overstige afhentningsintervallet med mindst en måned.
<i>Opgørelse af kapacitet</i>	På baggrund af sædskifte- og gødningsplaner for den enkelte bedrift kan man opgøre den længste periode, i hvilken der ifølge planerne ikke må udbringes husdyrgødning, ved overholdelse af udnyttelseskravene og udbringningsreglerne, samt den opbevaringskapacitet, der skal være til rådighed. For yderligere vejledning vedrørende opgørelse af kapacitetsbehovet henvises der til Plantedirektoratets retningslinier vedrørende beregning af den tilstrækkelige opbevaringskapacitet for husdyrgødning.
<i>Ejendomme mindre end 10 ha</i>	Ejendomme med mindre end 10 ha er ikke omfattet af Landbrugsministeriets bekendtgørelse nr. 1095 af 10. december 1992 om grønne marker, sædskifte- og gødningsplaner samt gødningsregnskaber i jordbruget, og dermed heller ikke kravet om udnyttelse af næringsstofferne, med mindre ejendommen har en større gødningsproduktion end der i henhold til harmonibestemmelsen kan udbringes på bedriftens eget areal, herunder tilforpagtede arealer. For de ejendomme, der ikke er omfattet af Landbrugsministeriets bekendtgørelse om grønne marker, danner udbringningsreglerne alene grundlag for opgørelsen af den tilstrækkelige kapacitet. Opbevaringsanlægget skal dog mindst have kapacitet til 6 mdr. tilførsel, medmindre der foreligger specielle forhold som omtalt ovenfor.
<i>Kontrol og tilsyn</i>	En opgørelse over kapaciteten skal senest den 31. december 1994 indsendes til kommunalbestyrelsen. For ejendomme, hvor dyreholdet udvides eller nyetableres inden denne dato, træder kapacitetskravet i kraft straks, og der skal indsendes en opgørelse i forbindelse med byggeanmeldelsen. Såfremt der efter

1. januar 1995 foretages driftsmæssige ændringer, der medfører et øget behov for opbevaringskapacitet, skal der indsendes en ny opgørelse til kommunalbestyrelsen.

Opgørelsen danner grundlag for kommunens almindelige kontrol og tilsyn med bedriften efter miljøbeskyttelsesloven.

Er opgørelsen ledsaget af en erklæring fra f.eks. landbrugets konsulenttjeneste, er det tilstrækkeligt, at opgørelsen indeholder oplysninger om størrelsen af opbevaringsanlægget, samt oplysninger om, hvorvidt der er indgået aftaler om opbevaring af husdyrgødning på anden ejendom, herunder levering til fælles biogasanlæg m.v.

Konsulenten skal i så fald erklære, at ejendommens husdyrgødning, med den opgjorte kapacitet, kan anvendes i overensstemmelse med kravene til udnyttelse af næringsstoffer og regler om udbringning.

*Nødvendig
dokumentation*

Såfremt der ikke foreligger en erklæring fra f.eks. landbrugets konsulenttjeneste, eller såfremt kommunalbestyrelsen vurderer, at der ikke er tilstrækkelig dokumentation, kan kommunalbestyrelsen med hjemmel i miljøbeskyttelseslovens § 72 anmode den ansvarlige for virksomheden om nødvendig dokumentation for, at den opgjorte kapacitet er tilstrækkelig til at opfylde reglerne. Dokumentationen kan være en erklæring herom fra f.eks. landbrugets rådgivningstjeneste eller relevante gødnings- og sædskifteplaner. Det kan også være en opgørelse, der angiver produktion af husdyrgødning måned for måned.

5 Kapitel 5 - 9

- Indretningskrav* Bekendtgørelsens kapitel 5 - 8 omhandler indretningskrav til anlæg for opbevaring af husdyrgødning, spildevand, ensilage og ensilagesaft. Der stilles således krav om tæthed, styrke og bestandighed af materialer og konstruktioner, der indgår i anlæggene. Reglerne er udformet som generelt formulerede funktionskrav.
- DS-normer* For nykonstruktioner er disse krav her uddybet, bl.a. med henvisninger til Dansk Ingeniørforenings normer (DS-normer).
- Byggeblade* Kommunalbestyrelsen kan gå ud fra, at indretningskravene er opfyldt, hvis et anlæg er udformet i overensstemmelse med byggeblade, som er udarbejdet efter 1. februar 1986, som f.eks. SBI's landbrugsbyggeri nr. 67, "Beholdere til gylle, ajle, møddingsaft og ensilagesaft". Se i øvrigt bemærkningerne i vejledningens kapitel 3.1 om indretning af stalde m.v.
- Dokumentation* For alle konstruktioner og materialer, der ikke er beskrevet i de nævnte byggeblade eller DS-normerne, bør kommunalbestyrelsen kræve, at bygherren fremskaffer fornøden dokumentation for, at anlægget opfylder kravene. En sådan dokumentation kan være en vurdering fra en anerkendt institution.
- For beholdere til flydende husdyrgødning, der opføres under den nu gennemførte gødningsbeholderkontrolordning (GBK) kan man normalt gå ud fra, at kravene er opfyldt. For beholdere, der ikke opføres under denne ordning, bør det overvejes, om der skal kræves yderligere dokumentation.
- Kommunalbestyrelsen bør kræve, at et projekt ledsages af en detaljeret arbejdsbeskrivelse med angivelse af materialer, udførelse og kontrol.

5.1 Opbevaring af fast gødning

- Kompost, § 11* Der skelnes i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 11 mellem kompost og markmødding. Det er kun tilladt at anvende markmødding i særlige tilfælde, jf. stk. 2, hvorimod kompost må oplagres i marken, hvis den har et tørstofindhold på mindst 30 %. Komposten skal være overdækket under opbevaringen

således, at regnvand ikke kan trænge gennem oplaget, hvilket f.eks. kan gøres med halm.

De fastsatte afstandskrav skal overholdes, og stakken bør højst ligge samme sted i 12 måneder og ikke samme sted igen før efter 5 år.

Ved kompost forstås her husdyrgødning, som undergår en komposteringsproces, dvs. at den findeles og beluftes, dels før opsætning i kompostbunker, dels under opbevaring. Kompostering er en almindelig gødningsbehandlingsmetode på økologiske og biodynamiske jordbrug.

I praksis sker kompostering ved sammenblanding af husdyrgødning og plantemateriale, f.eks. halm, til et ensartet fint materiale. Fra dyr på dybstrøelse kan strøelse og gødning på forhånd være sammenblandet.

Opsætning

Efter at husdyrgødning og plantemateriale er sammenblandet, opsættes det i stakke (miler), der beluftes. Beluftningen sker aktivt, f.eks. ved omstikning, eller passivt ved at opretholde en struktur, som tillader luftpassage. Mileerne skal være af en passende størrelse, dvs. ca. 2 m brede i bunden og ca. 1,5 m høje for at sikre en god lufttilgang til alle dele af materialet under den videre kompostering.

Dybstrøelse

Dybstrøelse, der har ligget i en stald i mindst 3 - 4 måneder, vil ofte være så kompostlignende, at det kan opbevares i marken som kompost. Dybstrøelse fra fjerkræstalde kan være kompostlignende allerede efter 1 - 2 måneder.

Det vil ikke altid være nødvendigt med en yderligere sammenblanding og beluftning før dybstrøelsen opsættes, hvilket stadig skal ske i miler af passende størrelse for at sikre lufttilgangen til stakken.

Undtagelse

En undtagelse er svin, der går på dybstrøelse. De fordeler ikke naturligt gødningen over hele matten, som f.eks. kvæg. Dybstrøelse fra slagtesvin kan således ikke betragtes som så kompostlignende, at det uden videre kan opbevares i marken som kompost, selvom der er gået 3-4 måneder fra indsættelse af grisene. Det vil i så tilfælde være nødvendigt at sammenblende gødningen grundigt inden opsætning i miler, f.eks. ved at køre det igennem en møgspreader for at sikre, at tørstofprocenten er mindst 30 % for ethvert delparti.

Dybstrøelse anvendes oftest i forbindelse med kvæg i løsdriftstalde, i fårestalde samt hvor fjerkræ holdes på gulv.

- Fast gødning* Fast gødning fra bindestald eller ædepladsen i en løsdriftstald kan ikke betegnes som kompost.
- Tørstofindhold* Komposter skal have et tørstofindhold på mindst 30 % i ethvert delparti, hvis den lovligt skal kunne opbevares i marken.
- Pelsdyr* Det skal bemærkes, at kompostering af gødning fra pelsdyr kun er tilladt på et møddingsted, der er indrettet i overensstemmelse med § 10, idet pelsdyrfarme ikke er omfattet af § 11.
- Markmødding* Siden 1. januar 1990 har det været forbudt at anvende markmøddinger til opbevaring af fast gødning. Er det i en landsby af pladsmæssige eller genemæssige årsager ikke muligt at indrette et tilstrækkeligt stort møddingsted i forbindelse med staldene, kan kommunalbestyrelsen, jf. § 11, stk. 2, meddele tilladelse til at anvende markmødding. Så vidt muligt skal der dog i forbindelse med staldene indrettes et møddingsted, der tillader opbevaring af gødningen en vis tid, inden den udkøres til markmødding. Opmærksomheden henledes på, at man også kan anlægge et permanent møddingsted, jf. §§ 12 og 13, uden at det har tilknytning til staldene.
- Vilkår* Kommunalbestyrelsens tilladelse til anvendelse af markmødding skal, jf. § 11, stk. 3, være ledsaget af sådanne vilkår for placering, indretning og drift, så det sikres, at der ikke opstår risiko for forurening eller gener for omkringboende. Der bør stilles vilkår om, at markmøddingen højst må være placeret 1 år samme sted, og at dette sted tidligst må anvendes igen efter 5 år. Endvidere bør der stilles krav om overdækning, f.eks. med halm, således at møddingen sikres mod, at regnvand trænger igennem.
- Indretning, § 12* Siden 1. januar 1990 skal alle møddinger være indrettet således, at vand fra tage og befæstede arealer ikke kan tilledes møddingen, ligesom møddingsaft skal ledes til en beholder for flydende husdyrgødning.
- Tæthed, § 13* Der stilles ikke krav om, at møddingbund og sidebegrænsning skal være udført i beton, men tætheden skal svare til mindst 10 cm vandtæt beton i henhold til DS 411. Asfalt, betonelementer sammenkittet med asfalt og lignende konstruktioner vil også kunne opfylde tæthedskravet. For møddinger, etableret før 1.

oktober 1974, må kommunalbestyrelsen i hvert enkelt tilfælde vurdere, om konstruktionerne er tætte.

Det kan ikke udelukkes, at gamle møddinger med brostensbelægning kan være tætte, så længe brostensbelægningerne ikke brydes op på grund af mekanisk påvirkning. Også disse møddinger skal have sidebegrænsning og afløb til opsamlingsbeholder, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens § 13, stk. 1 og 2.

Nye møddingbunde

Nye møddingbunde og randzoner skal generelt dimensioneres for lasten af køretøjer med indtil 12.000 kg totalvægt, jf. DS 410, Dansk Ingeniørforenings norm for last på konstruktioner. De kan dog tillades dimensioneret for lasten af lettere køretøjer end nævnt ovenfor, såfremt dette angives ved tydelig mærkning.

5.2 Opbevaring af ensilage

Ensilage, § 14

Siden 1. januar 1990 må saftgivende ensilage, dvs. normalt ensilage, som ved indlægning har et tørstofindhold på under 25 - 30 %, ikke længere ensileres i markstakke. Dette vil i praksis bl.a. gælde roetop, sukkerroeaffald og ikke-forvejret græs. Saftafløbet fra roetop er normalt ca. 400 l pr. m³ indlagt roetop. For ikke-fortørret græs er mængden tilsvarende 100 - 350 l pr. m³.

Landbrugets Rådgivningscenter har udarbejdet notat om hvilke ensilagetyper, der kan betegnes som henholdsvis saftgivende og ikke-saftgivende.

Tårn- og plansiloer, § 16

Nye tårn- og plansiloer skal dimensioneres og udføres efter DS 409 og 410, Dansk Ingeniørforenings normer for sikkerhedsbestemmelser og for last på konstruktioner, samt efter gældende materialenormer (vedrørende betonkonstruktioner, f.eks. DS 411 for vandtæt beton). Der skal regnes med normal sikkerhedsklasse og aggressiv miljøklasse.

Silobunde

Silobunde skal dimensioneres for lasten fra uvejret ensilage med densitet, som angivet i DS 410, samt for lasten fra køretøjer, der benyttes under indlægning og udtagning af ensilage. Der skal tages hensyn til eventuelt ydre vandtryk.

Silovægge

Silovægge skal dimensioneres for lasten fra uvejret ensilage med densitet, som angivet i DS 410, samt for lasten fra for-

vejret ensilage med densitet, som anført i DS 410, samt lasten fra køretøjer i siloen under komprimering.

Siloen bør være mærket tydeligt med de maksimalt tilladte vægte af de anvendte køretøjer.

For siloer, der er opført før 1. februar 1986, må kommunalbestyrelsen i hvert enkelt tilfælde skønne, om de er miljømæssigt forsvarligt indrettet.

5.3 Opbevaring af flydende husdyrgødning samt ensilagesaft og spildevand

Nye beholdere, § 17

Nye gyllebeholdere, ajlebeholdere, møddingsaftbeholdere, spildevandsbeholdere og ensilagesaftbeholdere skal dimensioneres og udføres efter DS 409 og 410 samt efter de gældende materialenormer (vedrørende betonkonstruktioner, f.eks. DS 411). Der regnes med normal sikkerhedsklasse og aggressiv miljøklasse.

Densitet

Disse beholdere skal dimensioneres for lasten fra gylle med densitet, jf. DS 410, under hensyntagen til de i husdyrgødningsbekendtgørelsen nævnte kræfter fra fyldning, tømning, omrøring m.v.

Fundering

Funderingen skal ske til frosthfri dybde (jf. DS 415), og der skal i fornødent omfang gennemføres foranstaltninger til imødegåelse af udvendigt vandtryk.

Til beholdere af beton skal der anvendes vandtæt beton i henhold til DS 411.

Sider og bund skal forsynes med armering til imødegåelse af revnedannelse.

Omfangsdræn

De fleste gyllebeholdere skal forsynes med et omfangsdræn for at modstå et ydre vandtryk. Der bør stilles krav om en inspektionsbrønd med henblik på at kunne kontrollere beholderens tæthed.

Der kræves ikke tilladelse til at lede vandet fra brønden til beholderen. Derimod kræves kommunalbestyrelsens tilladelse, hvis brønden ønskes afledt til en recipient, jf. miljøbeskyttelseslovens § 28, stk. 2.

Spændebånd

Udvendige spændebånd af stål i jord skal beskyttes mod korrosion, mindst svarende til korrosionsklasse 4, jf. Dansk Ingeniørforenings anvisning for korrosionsbeskyttelse af stålkonstruktioner. Spændebånd i luft skal beskyttes svarende til korrosionsklasse 3.

Andre materialer end beton

Nye beholdere, der udføres af andre materialer end beton, skal være af en tæthed og styrke, der svarer til ovenstående for betonbeholdere. De skal være effektivt beskyttede mod korrosion i henhold til gældende normer. Kommunalbestyrelsen kan forlange, at bygherren fremskaffer den fornødne dokumentation.

Der bør endvidere kræves dokumentation for, at konstruktionens statiske egenskaber er beregnede og fundet forsvarlige.

Gyllelaguner

Gyllelaguner med kunststofmembraner og lignende konstruktioner anses generelt ikke for at kunne modstå påvirkninger fra omrøring og tømning over en længere periode. Gamle olietanke anses ikke for anvendelige på grund af muligheden for korrosion.

Fejlbetjening

Kommunalbestyrelsen bør søge sikret, at kontakter til gødningspumper og lignende er anbragt således, at fejlbetjening undgås. For beholdere, der er opført før 1. februar 1986, må kommunalbestyrelsen i de konkrete tilfælde afgøre, om beholderne er forsvarelige.

Tæt overdækning, § 18

Beholdere for flydende husdyrgødning skal være lukkede med en tæt overdækning.

Kravet om overdækning og bestandighed kan for gyllebeholdere være opfyldt med tæt flydelag, der er dannet naturligt eller ved tilførsel af snittet halm, letklinker m.v.

Det bemærkes, at den midlertidige fjernelse af flydelaget, der sker i forbindelse med udbringning af gylle, ikke indebærer en overtrædelse af kravet om flydelag.

Ajlebeholdere

Tilsvarende gælder ikke for ajlebeholdere, idet de ikke danner et naturligt tæt flydelag og det vil ikke være muligt at opstille praktisk anvendelige metoder, der ved tilførsel af andet materiale kan sikre etablering af et tæt og bestandigt flydelag på ajlebeholdere til opfyldelse af kravet om overdækning.

Ajlebeholdere skal derfor fortsat være lukkede med betonlåg eller anden overdækning, der kan dokumenteres at være tæt og bestandig.

Der henvises i øvrigt til byggeblad fra Landbrugets byggetjeneste vedrørende overdækning af beholdere for opbevaring af flydende husdyrgødning.

I husdyrgødningsbekendtgørelsens § 18, stk. 3, er det endvidere fastsat, at beholdere, der udelukkende anvendes til opbevaring af møddingsaft, ensilagesaft eller spildevand, kan være åbne. Derimod skal beholdere, der anvendes til f.eks. både møddingsaft og ajle, være lukkede, jf. stk. 1.

Andre fyldnings-systemer

Med andre fyldningssystemer i § 18, stk. 2, tænkes bl.a. på snegle- og skrabertransportører. I de tilfælde, hvor sådanne fyldningssystemer anvendes til vanskeligt pumpbar gødning (mere end ca. 10 % tørstof), kan gødningen tilføres gyllebeholderen uden anvendelse af dykket indløb. Dog skal gødningstilførslen til beholderen ske således, at flydelaget kun brydes i et begrænset område. I andre tilfælde skal brud på flydelaget begrænses ved hjælp af en passende indretning, f.eks. et lodret rør, der fastholdes under transportøren og udmunder et stykke over bunden.

Spjæld

Siden 1. november 1987 har nye beholdere ikke måttet være udstyret med spjæld eller lignende forbindelser til fortank, idet disse i mange tilfælde har givet anledning til ulykker.

5.4 Indretning af afløb

Spildevand, § 20

Med § 20, stk. 2, tillades visse former for spildevand, der ofte findes på landbrugsejendomme, og som har et lavt indhold af næringsstoffer, tilledt beholdere for flydende husdyrgødning eller separate beholdere. Som en følge heraf må det også udbringes på landbrugsjord uden særlig tilladelse, når udbringningsreglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsens kapitel 10 overholdes. Sanitært spildevand må ikke tilledes gødningsbeholdere.

5.5 Drift og vedligeholdelse

Vedligeholdelse, § 23

De nævnte anlæg skal vedligeholdes, således at de til stadighed bevarer deres tæthed og styrke. Særlig opmærksomhed bør rettes mod beskyttelse mod tæring.

Kontrol

I § 23, stk. 2, er det pålagt landbrugere at lade deres beholdere for flydende husdyrgødning, ensilagesaft og spildevand kontrolleres mindst hvert 10. år. Udgifter i forbindelse med kontrollen afholdes af landmanden. Denne særlige kontrolpligt indskrænker i øvrigt ikke landmandens almindelige forpligtelser til at føre tilsyn med sine beholderes tilstand.

Beholdere opført før 1. november 1987

Beholdere opført før 1. november 1987 skal således være kontrollerede senest 31. oktober 1997.

Miljøstyrelsen vil udarbejde en nærmere procedure vedrørende kontrollen.

Undersøgelser

Kommunalbestyrelsen kan i øvrigt pålægge landmanden yderligere undersøgelser i det omfang, det er nødvendigt, jf. miljøbeskyttelseslovens § 72.

6 Kapitel 10

6.1 Anvendelse af husdyrgødning og ensilagesaft

Husdyrgødningsbekendtgørelsens kapitel 10 indeholder regler om udbringning af husdyrgødning, ensilagesaft og spildevand på jord. Formålet er at begrænse forurening af overfladevand, grundvand og luft med næringssalte og organisk stof. Der henvises i øvrigt til de generelle bestemmelser i miljøbeskyttelseslovens §§ 19 og 27.

*Gødskningsformål,
§ 24*

I henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsens § 24 må husdyrgødning, ensilagesaft og spildevand, der tilføres jord, kun anvendes til gødskningsformål. Gødningen må således spredes på arealer, der indgår i normal landbrugsdrift, herunder arealer til afgræsning eller produktion af pyntegrønt og frugt.

Gødningen må normalt ikke udbringes i skove. Som noget nyt er der imidlertid åbnet mulighed for, at gødning kan udsprede på pyntegrønt- og skovrejsningsarealer, hvor beplantningen er mindre end 10 år gammel. I følge § 28, stk. 7, må der dog kun udsprede begrænsede mængder gødning på disse arealer.

Endvidere skal det iagttages, at gødningen udbringes på sådanne steder og tidspunkter og i sådanne mængder, at plantenæringsstofferne - især kvælstof - kan optages og udnyttes i planteproduktionen. Således sætter § 28 alene grænser for, hvor meget husdyrgødning, der må udbringes inden for en ejendom, mens § 24 betyder, at gødningen også på de enkelte marker skal anvendes miljømæssigt forsvarligt.

Regler for opgørelse af behovet for tilførsel af kvælstof til de enkelte afgrøder er fastsat i Plantedirektoratets bekendtgørelse nr. 1096 af 10. december 1992 om behov for tilførsel af kvælstof og indhold af kvælstof i husdyrgødning.

*Gylleudbringning,
§ 25*

§ 25, stk. 1, forbyder på bestemte dage udbringning af gylle inden for 200 m fra forskellige områder. Af stk. 2 følger, at udbringning af husdyrgødning ikke må give anledning til unødige gener. Der kan i øvrigt gribes ind over for sådanne gener med påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 42.

Flydende gødning,
§ 26

Udbringning af flydende husdyrgødning om efteråret er væsentlig begrænset. På længere sigt bør den flydende husdyrgødning af miljømæssige grunde udbringes om foråret.

Det er således kun generelt tilladt at udbringe flydende husdyrgødning i perioden fra 1. februar og frem til høst. Fra høst til 1. oktober må den kun udbringes på etablerede, overvintrende græsarealer, der tidligst ompløjes det følgende forår, samt på arealer hvor der er vinterraps den følgende vinter, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens § 26, stk. 1.

Ved etablerede græsarealer forstås arealer, der er udlagt senest i forbindelse med forårssåningen samme år.

*Fast gødning/
ensilagesaft*

§ 27

Fast gødning og ensilagesaft må fortsat udbringes om efteråret. Fast gødning kan udbringes fra høst til 20. oktober på arealer, hvor der er etableret eller skal etableres en vinterafgrøde, jf. § 26, stk. 2. Efter 20. oktober må fast husdyrgødning også udbringes på sort jord, jf. dog § 27, stk. 2, hvor der stilles krav om umiddelbar nedpløjning.

Hvis ensilagesaft udbringes fra høst til 1. november, skal det ske på arealer, hvor der er etableret en efterafgrøde, eller arealer, hvor der er eller skal etableres en vinterafgrøde, jf. § 26, stk. 3. Efter 1. november må den også udbringes på sort jord, jf. dog § 27, stk. 1, med krav om nedbringning hurtigst muligt og inden 12 timer.

Spildevand,
jf. § 2, stk. 1

Spildevand kan føres til beholder for flydende husdyrgødning, og må som følge heraf udbringes på landbrugsjord uden særlig tilladelse.

Spildevand kan, når det er tilledt særskilt beholder, udbringes hele året med de begrænsninger, der følger af § 27, stk. 3.

Nedbringning

Ubevoksede arealer

Ved nedbringning forstås nedpløjning, nedharvning, direkte nedfældning eller anden metode, hvor gødningen bringes ned i jorden. Ved ubevoksede arealer forstås afhøstede arealer, som endnu ikke er tilsået med den efterfølgende afgrøde.

*Uforudseelige
omstændigheder*

De uforudseelige omstændigheder, der nævnes i § 27, stk. 1, kan f.eks. være alvorlig sygdom, eller at de maskiner, der skal bruges til nedbringning, pludselig bryder sammen, og at der ikke kan skaffes andre inden 12 timer, f.eks. fra en maskinstation.

Pludseligt omslag i vejret i form af kraftig nedbør kan også være uforudseligt og forhindre nedbringning. Det understreges, at frost eller snedækning, som umuliggør nedbringning, normalt ikke kan opfattes som uforudselige omstændigheder, jf. § 27, stk. 1.

Risiko for afstrømning

§ 27, stk. 3, tager sigte på at begrænse risikoen for overfladisk afstrømning af husdyrgødning og ensilagesaft til vandløb, søer m.v.

Risikoen for afstrømning er bl.a. afhængig af afstanden til vandløbet m.v., terrænets hældning, jordoverfladens beskaffenhed og vandmætning samt mængden af gødning.

Bestemmelsen i § 27, stk. 3, gælder også for fast gødning. Overtrædelse af § 27, stk. 3, vil som regel også være overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 27. Dræn er efter vandløbsloven defineret som vandløb.

Man skal i øvrigt være opmærksom på, at selv om udbringning på et tyndt lag is eller sne, der ikke hindrer nedbringning inden 12 timer, ikke er i strid med husdyrgødningsbekendtgørelsens § 27, stk. 2, kan det efter omstændighederne være en overtrædelse af § 27, stk. 3.

Harmonireglen, § 28

På grundlag af antallet af dyreenheder er der i § 28 fastsat en grænse for, hvor meget husdyrgødning, der må udbringes inden for en ejendom, jf. definitionen på en ejendom i vejledningens kapitel 4.1 om kapacitet af gødningsopbevaringsanlæg. § 28 regulerer således ikke tilførslen til den enkelte mark.

Affald

Såfremt der indgår affaldsprodukter i den samlede tilførsel af næringsstoffer, skal disse indgå i beregningerne af hvor meget husdyrgødning der må udbringes på ejendommen. Der henvises til § 14 i Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 736 af 26. oktober 1989 om anvendelse af slam, spildevand og kompost m.v. til jordbrugsformål.

Heraf fremgår, at kun såfremt der er mere end 75 % husdyrgødning skal affaldsproduktet udbringes efter reglerne herom i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Opmærksomheden henledes på at i alle tilfælde, hvor affald indgår i det produkt der udbringes, skal næringsstofindholdet fremgå af deklARATIONEN og den samlede tilførte mængde af

næringsstoffer skal omregnes til DE i overensstemmelse i § 14, stk. 3, i slambekendtgørelsen.

Opgørelse af jordtilliggende

Ved opgørelse af en ejendoms jordtilliggende til brug for vurdering af om § 28, stk. 1, er overholdt, skal der i det landbrugsnoterede areal fraregnes befæstede arealer, bortforpagtede arealer samt arealer, der ikke må gødskes i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen eller anden lovgivning. Forpagtet areal medregnes til ejendommens jordtilliggende, jf. § 28, stk. 3. Når samdrevene ejendomme indgår i et driftsfællesskab, vil en sådan samdrift kunne sidestilles med en forpagtning.

Samdrevene arealer

De samdrevene arealer medregnes til de arealer, der er til rådighed for udbringning, og udbringningen kan ske med de mængder, der følger af en udregning efter § 28, stk. 1, når der tages højde for driften, både af selve ejendommen og tilforpagtede/samdrevne ejendomme.

Når f.eks. fredede arealer, der ikke må gødes, afgræsses af kreaturer, kan kreaturenes gødning i afgræsningsperioden fraregnes ved opgørelse af arealbehovet.

Listevirksomhed

For landbrugsvirksomheder, som er godkendelsespligtige i henhold til miljøbeskyttelseslovens kapitel 5, kan der om gødningsmængde pr. arealenhed fastsættes miljømæssigt begrundede vilkår, som er mere vidtgående end kravene i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 28, stk. 1, jf. § 1, stk. 4. I en miljøgodkendelse kan der også fastsættes mere detaljerede vilkår, f.eks. kan der fastsættes særlige vilkår for enkelte arealer indenfor en ejendom.

Overskydende gødning

Hvis en landbrugsejendom har et husdyrhold, der er for stort i forhold til ejendommens areal, skal den overskydende gødning afsættes til anden side, jf. § 28, stk. 3. Før sådan afsætning skal der foreligge skriftlige aftaler, der skal indsendes til kommunalbestyrelsen. Hvis leverandør og modtagerejendom ligger i forskellige kommuner, skal der sendes kopi til begge kommuner.

Aftalerne skal gælde for mindst 1 år regnet fra 1. august. Der skal føres regnskab over gødningsleverancerne med anførelse af modtager, mængde gødningstype samt tidspunkt for levering.

Er der til en ejendom tilknyttet mere end 3 gødningsaftaler skal en kopi af regnskabet tilsendes kommunen senest 1. august. Er

der mindre end 3 aftaler skal tilsynsmyndigheden blot have adgang til regnskabet.

Aftaler

Kommunalbestyrelsen skal ikke foretage en egentlig godkendelse, men aftalen indgår i grundlaget for kommunens tilsynsarbejde. Dette indebærer bl.a., at kommunalbestyrelsen i første omgang skal påse, at indgåede aftaler er i overensstemmelse med husdyrgødningsbekendtgørelsens regler, herunder med hensyn til de aftalte mængder og modtagerens mulighed for lovligt at udbringe gødningen.

Aftaler må derfor indeholde de nødvendige oplysninger om husdyrhold og jordtilliggende, samt hvad der i øvrigt tilføres af husdyrgødning, slam og spildevand på såvel den leverende som den modtagende ejendom.

Er en kommunalbestyrelse i en konkret sag i tvivl om en aftales overholdelse, kan den under henvisning til miljøbeskyttelseslovens § 72 forlange yderligere dokumentation for, at gødningen afsættes i overensstemmelse med den indgåede aftale.

Standardkontrakter

Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at der skal anvendes standardkontrakter. Landskontoret for Landboret har udarbejdet forslag til standardkontrakter i samarbejde med Kommunernes Landsforening og Miljøstyrelsen.

Gødningsleveringsaftaler

Gødningsleveringsaftaler indgås normalt direkte mellem den ejendom, der har gødningsoverskud, og den ejendom, hvor gødningen skal udbringes. Aftale om gødningslevering kan dog også indgås med en tredje part, f.eks. et fælles biogasanlæg, fælles komposteringsvarmeanlæg eller en gødningsformidler, der så igen skal have aftaler med modtagere af gødning.

7 Kapitel 11

7.1 Forhåndsansmeldelse

Forhåndsansmeldelse, § 29

Bestemmelserne om forhåndsansmeldelse i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 29 er baserede på anmeldelsesreglerne i kapitel 13.9.5, vedrørende avls- og driftsbygninger, i det af Byggestyrelsen udstedte bygningsreglement i december 1982 (publikation nr. 54) med senere ændringer (jf. tillæg 4).

En anmeldelse efter denne regel i bygningsreglementet kan - suppleret med de i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 29, stk. 2, krævede oplysninger - samtidig tjene som forhåndsansmeldelse.

Anmeldes et byggeri på en ejendom, hvor der samtidig sker en udvidelse eller nyetablering af dyrehold, skal der sammen med byggeansmeldelsen indgives en opgørelse af den tilstrækkelige kapacitet, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens § 9, stk. 1.

Landzone

Det bemærkes dog, at bygningsreglementets kapitel 13.9.5 kun omfatter avls- og driftsbygninger, beliggende i landzone, og som ikke kræver tilladelse efter lov nr. 388 af 6. juni 1991 om planlægning med senere ændringer. Bestemmelsen i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 29 ændrer ikke byggelovgivningens krav om en egentlig byggesagsbehandling for byggeri (f.eks. beliggende i byzone), der er omfattet af bygningsreglementets almindelige krav i kapitlerne 1 - 12 eller kapitel 13.9.1 - 13.9.4.

Planlovgivningen

Det skal bemærkes, at der i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 29, stk. 2, er tilføjet, at anmeldelse skal indeholde angivelse af eksisterende eller i følge kommuneplanen fremtidigt udlagte byzone- og sommerhusområder samt områder, der i kommuneplanen er udlagt til boligformål eller blandet bolig og erhverv.

Det skal desuden bemærkes, at der kræves tilladelse for så vidt angår beliggenhed og udformning af bygninger, der opføres uden tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer, jf. §§ 35 og 36 i lovbekendtgørelse nr. 383 af 14. juni 1993 om planlægning.

Husdyrgødningsbekendtgørelsens § 29, stk. 5, angiver kommunens beføjelser til at komme med indsigelser over for byggeriet. Da en indsigelse medfører, at landmanden ikke må påbegynde bygge- og anlægsarbejder, giver den kommunalbestyrelsen frist til at undersøge forholdene nærmere, til vurdering af under hvilke betingelser projektet kan gennemføres.

Denne bestemmelse har i øvrigt betydning i de sager, hvor kommunalbestyrelsen påtænker at meddele et påbud om, at et anlæg eller en beholder skal placeres et andet sted end påtænkt, jf. § 6, stk. 4.

8 Kapitel 12

8.1 Tilsyn

Tilsyn, § 30

Tilsynet med overholdelse af husdyrgødningsbekendtgørelsen er henlagt til kommunalbestyrelsen, medmindre der er tale om en kommunal drevet virksomhed. De i husdyrgødningsbekendtgørelsens kapitel 12 givne regler er et supplement til miljøbeskyttelseslovens regler om tilsyn.

Det skal bemærkes, at de særskilte regler om påbud og tilsyn i tidligere husdyrgødningsbekendtgørelser er ophævet. Påbud vedrørende lovlige forhold gives efter miljøbeskyttelseslovens § 42 og tilsynet udføres efter de generelle regler i miljøbeskyttelseslovens kapitel 9.

Der henvises til Miljøstyrelsens vejledning nr. 12, 1992 om "Håndhævelse af miljøbeskyttelsesloven" angående de generelle regler om tilsyn. Her er det blandt andet nærmere beskrevet, hvordan kommunalbestyrelsen skal reagere ved konstatering af ulovlige forhold.

Det kan nævnes, at kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med:

- Lokalisering af virksomheden, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens §§ 4, 5 og 6.
- At opbevaringsanlæg til husdyrgødning har en tilstrækkelig kapacitet i henhold til § 8.
- At der indgives en opgørelse af den tilstrækkelige kapacitet, jf. § 9.
- At opbevaringsanlæg opfylder bestemmelserne i kapitel 9 vedrørende drift og vedligeholdelse.
- At udbringningsreglerne i kapitel 10 overholdes.

Kommunalbestyrelsen skal desuden påse:

- Overholdelse af indretningskravene for stalde m.v., jf. § 7.
- Overholdelse af kravene til opbevaringsanlæg til husdyrgødning, ensilage/-saft og spildevand, jf. kapitel 5 - 7.

- At diverse afløb opfylder bestemmelserne i kapitel 8.

I den udstrækning kommunalbestyrelsen ikke har den nødvendige dokumentation til at vurdere, om den opgjorte kapacitet er tilstrækkelig til at overholde udbringningsreglerne og kravene til udnyttelse af næringsstofferne i husdyrgødningen, kan kommunalbestyrelsen kræve, at der fremlægges den nødvendige dokumentation for anlæggets tilstrækkelighed.

Miljøbeskyttelseslovens § 72

Hjemlen til at kræve dokumentation for tilstrækkelig kapacitet findes i miljøbeskyttelseslovens § 72. Dokumentationskravet meddeles her i form af et påbud til den enkelte ejendom. Det følger heraf, at påbudet skal varsles og efterfølgende kan påklages.

Støtte

Opmærksomheden henledes i øvrigt på, at såfremt der søges støtte til etablering af den tilstrækkelige kapacitet, skal der foreligge dokumentation for anlæggets tilstrækkelige kapacitet i form af en konsulenterklæring, jf. støttereglerne. Sammen med projektbeskrivelsen vedlægges erklæring om tilstrækkelig kapacitet, samt om, at opbevaringsanlægget, hvortil der søges om tilskud, tillige med eventuelt allerede etablerede anlæg har en kapacitet, der er i overensstemmelse med tilstrækkelig kapacitet, jf. § 14 i Landbrugsministeriets bekendtgørelse nr. 1173 af 16. december 1992 vedrørende støtte til miljøforbedrende investeringer i mindre landbrug m.v.

Oplagt misforhold

Bliver tilsynsmyndigheden ved tilsyn opmærksom på, at der er et oplagt misforhold mellem antallet af dyreenheder og den kapacitet, der er til rådighed på ejendommen, kan kommunalbestyrelsen kræve oplysninger om og dokumentation for, hvorledes opbevaringen af gødningen på ejendommen håndteres, herunder om der er indgået aftaler om levering til fælles biogasanlæg eller andet. Påbudet skal gives med hjemmel i miljøbeskyttelseslovens § 72.

Hvis der ikke er tilstrækkelig dokumentation for, at gødningen håndteres forsvarligt, kan kommunalbestyrelsen efter en konkret vurdering give påbud om afhjælpende foranstaltninger efter miljøbeskyttelseslovens § 42, stk. 2.

Underretning af anden myndighed

Bliver kommunalbestyrelsen ved tilsyn opmærksom på forhold, der er ulovlige i forhold til anden lovgivning eller som kan influere på muligheden for at overholde anden lovgivning, bør

kommunalbestyrelsen efter almindelige forvaltningsretlige regler underrette den rette myndighed herom.

8.2 Håndhævelse

Nærliggende risiko for sprængning eller lignende

Kommunalbestyrelsen har pligt til umiddelbart at meddele et påbud om afhjælpning eller forbud mod brug af en beholder, hvor der er konstateret nærliggende risiko for sprængning eller lignende, f.eks. hvis der er større revnedannelser eller ydre tegn på korrosion af armeringen.

Påbud

Som eksempler på påbud kan nævnes: Tømning, forbud mod anvendelse, opførelse af en vold eller en grav, der kan dæmme op for et udslip, eller afstivning.

Sådanne påbud vil, når der er fare for sundheden eller øjeblikkelig indgriben er nødvendigt, kunne meddeles mundtligt, jf. miljøbeskyttelseslovens § 74, stk. 3. Et mundtligt påbud skal dog snarest muligt tillige meddeles skriftligt.

Selvhjælp

Det bemærkes i øvrigt, at kommunalbestyrelsen selv kan lade foretage fornødne foranstaltninger uden påbud og for den ansvarliges regning i tilfælde af overhængende alvorlig fare for sundheden samt i tilfælde, hvor øjeblikkelig indgriben er påkrævet for at afværge væsentlig forurening eller forureningens udbredelse, jf. miljøbeskyttelseslovens § 70.

Efter husdyrgødningsbekendtgørelsens § 30, stk. 2, kan kommunalbestyrelsen meddele påbud om særlige foranstaltninger i tilfælde, hvor beholderens beliggenhed er således, at de generelle afstandskrav i § 6 ikke skønnes at give tilstrækkelig sikkerhed mod alvorlig forurening af vandløb og søer ved et eventuelt driftsuheld eller lignende.

Ved overtrædelse af regler, der er direkte strafsanktioneret, jf. § 35, bør man forud for politianmeldelse og strafforfølgelse indskærpe reglerne overfor den ansvarlige.

Politianmeldelse

Kommunalbestyrelsen bør dog altid indskærpe reglerne uanset om sagen giver anledning til politianmeldelse. Er der gener/forurening fra gødningsanvendelse, uden at reglerne overtrædes, kan der gives påbud om afhjælpning foranstaltninger efter miljøbeskyttelseslovens § 42. Sådanne påbud skal varsles efter miljøbeskyttelseslovens § 75.

Se i øvrigt Miljøstyrelsens vejledning nr. 12, 1992 om "Håndhævelse af miljøbeskyttelsesloven", hvor håndhævelsesmidlerne og deres anvendelse er gennemgået i detaljer.

9 Kapitel 13

9.1 Beslutninger og klager

*Endelige afgørelser,
§ 33*

I husdyrgødningsbekendtgørelsens § 33, stk. 2, er visse afgørelser gjort endelige. Det drejer sig om afgørelser efter § 6, stk. 3 og 4, om dispensationer fra afstandskrav eller påbud om en mere miljømæssig forsvarlig placering. Hertil kommer afgørelser efter § 28, stk. 3, om fastsættelse af krav til udformning af aftaler om afsætning af overskydende husdyrgødning.

Endvidere er også kommunalbestyrelsens afgørelser efter § 29 om anvendelse af et specielt skema, jf. stk. 3, om indsigelse mod et påtænkt byggeri, jf. stk. 4, og om fastsættelse af betingelser for gennemførelse af et projekt, jf. stk. 5, endelige.

Høringspligt

Som følge af, at afgørelser efter § 6, stk. 3 og 4, er gjort endelige, er det i § 33, stk. 3, fastsat, at kommunalbestyrelsen, inden sådanne afgørelser træffes, skal gøre berørte naboer bekendt med sagen og give dem adgang til at udtale sig inden en frist på 2 uger. Tilsvarende skal amtet høres i sager vedrørende ændring af de i § 6, stk. 1, nr. 1 - 3, omtalte afstandskrav.

Da høringsforpligtelsen skal sikre, at sagerne bliver belyst fra flere sider, er det af afgørende betydning, at en høring gennemføres. Undladelse af høring vil efter omstændighederne kunne medføre, at en afgørelse må betragtes som ugyldig.

*Godkendelse af
generelle anlægstyper,
§ 34*

Miljøstyrelsen vil kun gøre brug af § 34 efter indstilling fra Statens Jordbrugstekniske Forsøg eller Landbrugets Rådgivningscenters afdeling for bygninger, når der er tale om godkendelse af generelle anlægstyper.

9.2 Straf

Overtrædelse, § 35

Overtrædelse af bestemmelserne om placering, konstruktion og kapacitet m.v. (husdyrgødningsbekendtgørelsens kapitel 2 - 8) er direkte strafsanktionerede, jf. § 35.

Ved overtrædelse af indretningsbestemmelserne kan det anbefales, at adressaten skriftligt underrettes om sagen, jf. miljøbeskyttelseslovens § 75.

Om indgivelse af politianmeldelse m.v. henvises der til Miljøstyrelsens vejledning nr. 12, 1992, om "Håndhævelse af miljøbeskyttelsesloven".

10 Kapitel 14

10.1 Ikrafttræden og overgangsbestemmelser m.m.

Ikrafttrædelsesdato,
§ 36

Den generelle ikrafttrædelsesdato for husdyrgødningsbekendtgørelsen er 1. januar 1993.

Hvis der ikke foretages nyetableringer eller udvidelse af dyreholdet, skal den tilstrækkelige opbevaringskapacitet senest være etableret ved udgangen af 1994. Man skal imidlertid være opmærksom på, at reglerne for udbringning af husdyrgødning trådte i kraft 1. juli 1993, jf. § 36, stk. 3. Opmærksomheden henledes også på, at kravene til udnyttelse af husdyrgødning, jf. Landbrugsministeriets bekendtgørelse nr. 1095 af 10. december 1992 om grønne marker, sædskifte- og gødningsplaner samt gødningsregnskaber i jordbruget trådte i kraft 1. august 1993.

Ikrafttrædelsen af kravene til udbringning og anvendelse af husdyrgødningen fra sommeren 1993 betyder, at den enkelte ejendom i realiteten allerede fra samme tidspunkt skal have rådighed over tilstrækkelig kapacitet. Såfremt denne kapacitet opnås ved nyetablering eller udvidelse, træder kapacitetskravet i kraft straks, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens § 36, stk. 2, og der skal samtidig foreligge en opgørelse heraf, jf. § 9.

Den tilstrækkelige kapacitet kan også opnås gennem aftaler om levering af husdyrgødning til opbevaring på anden ejendom m.v., jf. § 8 stk. 5. I tilfælde af, at en ejendom ikke selv har tilstrækkelig kapacitet og inden 1. januar 1995 indgår en frivillig aftale om opbevaring på en anden ejendom, kan kommunalbestyrelsen ikke stille krav om, at sådanne opbevaringsaftaler skal have en varighed af mindst 5 år før efter 1. januar 1995.

Dispensationer til mindre end 9 mdr. kapacitet eller krav om mere end 9 mdr. kapacitet, meddelt i henhold til § 6 i den tidligere husdyrgødningsbekendtgørelse (nr. 11 af 3. januar 1992), er gældende senest frem til 31. december 1994, jf. § 36, stk. 1.

Vilkår om f.eks. udbringningsmængder og -tidspunkter i meddelte dispensationer erstattes af de nye krav til udbringning og udnyttelse af næringsstoffer i husdyrgødningen. Mens andre

vilkår fortsat er gældende, indtil kapacitetskravet er opfyldt,
dvs. senest den 31. december 1994.

REGISTRERINGSBLAD

Udgiver: Miljøstyrelsen, Strandgade 29, 1401 København K

Serietitel, nr.: Vejledning fra Miljøstyrelsen, 7/1993

Udgivelsesår: 1993

Titel:

Erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m. v.

Undertitel:

Forfatter(e):

Udførende institution(er):

Resumé:

Rammerne for bl. a. opbevaring og anvendelse af husdyrgødning m. v. er angivet i "husdyrgødningsbekendtgørelsen" (Bekendtgørelse nr. 1121 af 15. december 1992 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m. v.). Formålet med bekendtgørelsen er at sikre en miljømæssigt forsvarlig håndtering af husdyrgødningen og sikre omboende mod væsentlige gener fra dyrehold. Vejledningen er udarbejdet med henblik på at sikre en ensartet håndhævelse af reglerne i kommunerne.

Emneord:

husdyrgødning; ensilage; opbevaring; anlæg; stalde; tilsyn; spredning; lovgivning

ISBN: 87-7810-103-4

ISSN: 0108-6375

Pris (inkl. moms): 65 kr.

Format: AS5

Sideantal: 52

Md./år for redaktionens afslutning: september 1993

Oplag: 1500

Andre oplysninger:

Erstatter Miljøministeriets vejledning nr. 138 af 14. november 1988 om husdyrgødning og ensilage mv.

Tryk: P. J. Schmidt Tryk, Vojens

Erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.

Rammerne for bl.a. opbevaring og anvendelse af husdyrgødning m.v. er angivet i »husdyrgødningsbekendtgørelsen« (Bekendtgørelse nr. 1121 af 15. december 1992 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.). Formålet med bekendtgørelsen er at sikre en miljømæssigt forsvarlig håndtering af husdyrgødningen og sikre omboende mod væsentlige gener fra dyrehold. Vejledningen er udarbejdet med henblik på at sikre en ensartet håndhævelse af reglerne i kommunerne.

Pris kr. 65,- (inkl. 25% moms)

ISSN nr. 0108-6375

ISBN nr. 87-7810-103-4

Miljøministeriet **Miljøstyrelsen**

Strandgade 29 · 1401 København K · Tlf. 32 66 01 00